

Ю. В. Шебеко, Д. О. Самойлович,
студенти 5 курсу спеціальності «Економічна теорія»,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет ім. Вадима Гетьмана»

ВРАХУВАННЯ ТЕОРІЇ РЕСУРСНОГО ПРОКЛЯТТЯ ПРИ РОЗРОБЦІ ШЛЯХІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В Україні відбувається формування досить уразливої структури економіки зі значними галузевими диспропорціями та суттєвою залежністю від попиту на зовнішніх ринках. Високий рівень інтеграції економіки країни у сировинні ринки на основі, насамперед, цінової конкуренції є значним ризиком для її стабільного функціонування й робить її вразливою до будь-яких цінових «шоків», а економічне зростання в Україні не супроводжується оновленням промисловості на інноваційній основі.

На даному етапі в Україні сформувалася неефективна структура економіки з високою ресурсо- та енергоємністю виробництва, надмірним екстенсивним розвитком добувної промисловості, відсталістю агропромислового сектору, низьким рівнем інноваційного виробництва, відставанням розвитку інфраструктури, відірваністю фінансового сектору від реальної економіки, неефективним функціонуванням секторів, що забезпечують соціальний розвиток.

Сучасний стан інноваційної діяльності в Україні характеризується збереженням низького рівня інноваційної активності промислових підприємств. Наявність відносно високого інноваційного потенціалу нівелюється суттєвими вадами в реалізації механізмів інноваційного розвитку [4].

Протягом останнього десятиріччя рівень рентабельності і відповідно інвестиційна привабливість сировинних секторів економіки істотно перевищують галузі, що виробляють продукцію з високим ступенем переробки.

Багато вчених і фахівців відмічають феномен стійкої зворотної залежності між темпами економічного зростання країн і багатством (наявністю значного обсягу) мінеральними ресурсами. Взаємозв'язок між величиною запасів ресурсів і низькими показниками економічної діяльності став предметом спеціальних досліджень і набув назви «прокляття ресурсів», «парадокс багатства», «голландська хвороба».

Феномен «голландської хвороби» — полягає у відволіканні наявних інвестиційних коштів у сектор видобутку і розподілу си-

ровинного товару і у перетворенні інших сфер економічної діяльності у неконкурентоспроможні [5]. З'ясувалося, що великі поклади нафти й інших видів мінеральної сировини не справили позитивного впливу на темпи економічного зростання. За даними Світового банку середньорічні темпи падіння ВВП на душу населення за період з 1965 по 1998 рік в Ірані і Венесуелі становили 1 %, у Лівії — 2 %, в Іраку і Кувейті — 3 %. У цілому для країн — членів ОПЕК показник ВВП на душу населення протягом зазначеного періоду не зростав, а знижувався приблизно на 1–3 % на рік.

Однак дослідження щодо «прокляття ресурсів» виявило і певні винятки. Відповідні застереження стосуються більш пізнього періоду. Деяким країнам, що досягли макроекономічної стабілізації і застосували прозорі методи управління, вдалося отримати значну віддачу від своїх мінеральних ресурсів [8].

Багатство ресурсами для країн, що розвиваються, пов'язано з небезпекою виникнення соціальної і економічної нестабільності, зі зростанням корупції, загостренням суперництва конфліктуючих політичних сил. Разом зі слабкістю інституціональної структури державного управління це стає витоком феномену «прокляття ресурсів». Однак головне в економічному сенсі — як причина слабких показників зростання — полягає у відволіканні наявних інвестиційних коштів у сектор видобутку і розподілу сировинного товару та у перетворенні інших сфер економічної діяльності у не конкурентоздатні.

Одним зі способів подолання зазначених негативів є, відповідно до міжнародного досвіду, передусім якісне економічне управління і продумана (дієва і динамічна) фіскальна політика, що виходить з довгострокових інтересів держави.

Отже, масштаби інвестицій у відновлення і модернізацію виробничого апарату тих галузей, що виробляють товари і послуги з вищим ступенем доданої вартості, до цього часу не відповідають потребам у них. Без цілеспрямованих зусиль з боку держави завдання переорієнтації капіталів на користь вказаних галузей залишаються важко вирішуваними. Політика структурних перетворень має базуватися на довгостроковій стратегії структурної перебудови суспільного відтворення на основі оптимізації темпів зростання різних секторів економіки.

В умовах, коли можливості уряду реалізувати комплекс структурних реформ обмежені, необхідно чітко визначити пріоритети бюджетної підтримки, зосередитися на головних напрямках — тих, що найбільше стримують реформи і водночас мають найбі-

льші шанси на успішну реалізацію. Головне завдання державної політики сьогодні — забезпечити поєднання завдань відтворення економічного зростання і здійснення бажаних структурних зрушень.

Виходячи із зазначених передумов, програмні документи з розвитку вітчизняної мінерально-сировинної бази та її інвестиційної підтримки мають знаходитися в центрі уваги вчених і урядовців. Ресурси повинні стати багатством, а не прокляттям.

Література

1. Publishing house Education and Science s.r.o. (Підсумки Збірник конференції «Перспективные научные исследования. Экономика») [Електронний ресурс] Потравка Л.О Структурні зрушення економіки України/ Л.О. Потравка. — 2013 — Режим доступу до статті: http://www.rusnauka.com/6_PNI_2013/Economics/16_130138.doc.htm

2. *Покришка Д.С.* Відтворювальна динаміка ВВП і стійкість економічного зростання в Україні / Д.С. Покришка, А.П. Павлюк // Стратегічні пріоритети. — 2011. — №3. — С. 42–45.

3. *Б. Андрушків.* Про особливості трансформації промисловості в системі глобальних викликів / Б. Андрушків, О. Погайдак, Л. Мельник // Галицький економічний вісник. — 2012. — №5 (38). — С. 5–10 — (економіка та управління національним господарством та суб'єктами господарювання).

4. *Волк О.М., Ісааков А.А.* Сучасний стан економіки України та інструменти регулювання її реструктуризації / О.М. Волк, А.А. Ісааков. [Електронний ресурс] — Режим доступу до статті: http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/31163/1/Isakov_Economy.pdf

5. Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 24-26 квітня 2013 р. / За заг. ред. О.В. Прокопенко. — Суми : СумДУ, 2013. — Т. 2. — 281 с.

6. *Sachs, J.D., Warner, A.M.* Natural resource abundance and economic growth // NBER Working Paper 5398, 1995.

7. *Auty Richard M.* Sustaining Development in Mineral Economies: The Resource Curse Thesis. — London: Routledge, 1993.

8. *Hausmann R. and Rigobon R.* An Alternative Interpretation of the 'Resource Curse': Theory and Policy Implications. — 2003. — NBER Working Paper No. w9424. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=366461>

Статтю подано до редакції 11.12.13